

Farkas József

A pneumatoszféra

II. rész
(Teremtés könyve, 3. fejezet)

Az előző részben az volt a legfontosabb gondolat, hogy nemcsak merev törvények vannak, és érvényesülnek ebben a világban és a mi emberi életünkben, hanem van szabadság is, és érvényesülhet a szabadság is, a világ életében és a mi emberi életünkben. Hangsúlyozva mondom, hogy érvényesülhet. A szabadságra nézve nem kötelező az, hogy érvényesüljön, különben már nem volna szabadság. Az emberi lét látóhatárán vibráló lehetőség a szabadság. Oda kell fordulni, ki kell harcolni, át kell venni. Azt is megérthettük, hogy ez a szabadság nem közönyös ürességben lebegő lehetőség. Bibliai kifejezéssel élve: Isten szeretete kínálja nekünk a szabadságot azért, hogy annak tágasságában gyógyuljon és bontakozzék teljességre az életünk. Nem üres, hideg és közömbös világmindenségben bonyolódik tehát a mi végzetesen árva életünk, hanem jóakarató, segítésre kész erők ölelésében élünk. Olyan jó lenne ezt a néhány szót mindenkinek betéve megtanulni: Jóakarató, segítésre kész erők ölelésében élünk. A segítő erőknek ezt a szövődékét idegen szóval pneumatoszféranak neveztük. Olyan szférának, amelyben a pneuma, Isten Szelleme hat. Azt ígérték, hogy a továbbiakban ennek a pneumatoszféranak a minéműségét, hatásmechanizmusát fogjuk tanulmányozni. Itt folytatjuk tehát a gondolatmenetet.

A felolvasott bibliai Igék betájolják gondolkodásunkat a helyes irányba. Mózes első könyvéből hallottuk a teremtéstörténet első mondatait. Főként ezt az Igét hangsúlyoztuk: „Isten Szelleme lebegett a kaotikus őstenger felett.” Nem abban a párosításban érdekelt a régi zsidókat ez az úgy, hogy azelőtt nem volt semmi, aztán egyszer csak lett a világ. Ezeket a héber atyákat főként az a szembesítés foglalkoztatta, hogy a káosz sötétben, értelmetlenül kavargott, örvénylett, és egyszer csak megjelent az Isten Szelleme a kavargó őskáosz felett, és kezdte azt a rend, a kozmosz irányába terelni. Ebben az ősi Igében tehát az igazi mondanivaló nem az, hogy nem volt, és aztán lett. Az igazi mondanivaló ez: mindig fenyegeti a világot az, hogy visszahullik a káoszba. És hogy nem hullik vissza mégsem, az

azért van, mert Isten Szelleme lebeg a káosz felett. Isten Szelleme terelgeti a mindenséget valamerre: a rend, a harmónia, az egység, a szeretet felé, a kozmosz felé. Ez tehát ennek az őszövevényi Igének a mondanivalója, és ez betájolja a gondolkodásunkat, amikor a pneumatoszférról gondolkozunk. A pneumatoszféra nem valami semleges, közömbös erő, hanem nagyon is pontosan irányuló szellemi hatalom, és ez sűrűsödik bele ebbe a mondatba, hogy „Legyen világosság”. A káoszból kifelé, a rend felé segítő hatalom a pneumatoszféra, s a világosság felé, a tagolódás felé, a növekedés felé, a gyógyulás felé tereli a világfolyamatot. Ez tehát a Bibliának a tanítása.

Valaki ezt mondhatná: szóval itt az evolúcióról van szó. Erre azt mondom, hogy igen, de sokkal többről is, mint az evolúcióról. Nyilván benne van az evolúció is ebben az Igében, vagyis az, hogy az ősi, egyszerű formából Isten Szelleme bonyolultabb formák, gazdagabb életlehetőségek felé terelgeti a valóságot. Ez is benne van, de sokkal többről van itt szó. A „Legyen világosság” ezt is jelenti: Legyen gyógyulás, legyen újjáteremtés, legyen harc a betegség, bukás és halál ellen, legyen megváltás! Ez mind benne van abban, hogy „Isten Szelleme lebegett a káosz felett”.

Most lépünk nagyot, és figyeljünk Pál apostol szavára. „Az az Isten, aki annak idején ezt mondotta: legyen világosság, a mi szívünkben is világosságot nyújtott.” Pál azt vallja itt, hogy ami a makrokozmoszban, a nagy világmindenségben történt, az lejátszódik a mikrokozmoszban, a mi belső világunkban is. És itt is arról van szó, hogy újra meg újra fenyegeti egyéni életünket az, hogy visszaesünk a káoszba. De körülvesz bennünket a pneumatoszféra, és vigyáz reánk, hogy ne essünk vissza. Ezt jelenti az, hogy világosságot gyújt a mi szívünkben az Isten.

Érdemes lenne részletezni, hogy miféle káoszba hull vissza az életünk, hogy ha nem vigyáz reánk Isten Szelleme. A tudatlanság is káosz: a gondolatoknak a káosza. A gyűlölet is káosz: az érzéseknek a vad viharzása. A testi betegség is káosz, az önzés, az

erőszak is káosz. És ki ne tapasztalta volna, hogy minden pillanatban fenyeget minket az, hogy a rendezett viselkedésből, az egészségből, a rendből visszahullunk a káoszba. A káosszal szemben a „kozmosz” a mi egyéni életünkben például az értelem világossága. Legyen világosság! Az értelem, az okosság, a türelem, a bölcsesség, a szeretet, a megbocsátás, a jóakarát a másik ember felé, a szolgálat: ez a kozmosz. Tehát az a pneumatoszféra, ami körülvesz minket, gyengéden védelmez, hogy ne hulljon vissza a káoszba az életünk. De nemcsak negatív módon védelmez, hanem pozitív módon ösztökél, gyámolít, segít is minket arra, hogy egyre inkább a szépség, a kozmosz uralkodjék el a mi kicsi világunkban.

Itt egy rendkívül fontos igazságot kell megtanulnunk! Képből szemléltetem ezt a nagyon fontos igazságot. Nem úgy van a pneumatoszféra, mint ahogy itt este bealkonyodik, és akkor az egyik utcában, a másik utcában is bekapcsolják a közvilágítást, a lakásokban is felgyújtják a villanyt, az autók kigyújtják a reflektorokat, a kirakatokat is kivilágítják, és ez a sok külön-külön kis világosság egy aránylag összefüggő megvilágítást ad a városnak. Nem úgy van a pneumatoszféra, hogy itt is van egy áldott ember, amott is van egy próféta, egy költő, egy művész, egy muzsikós, egy emberbarát, és ezekben a szellemnek valami kis fénye külön-külön ragyog fel, és aztán ez összegeződik, és ez a szellemi világosság együttesen lesz emberi kultúrává. Ellenkezőleg! Kezdetben volt a pneumatoszféra, tehát az Isten Szelleme, aki körülöleli az egész valóságot. Aztán lettek emberek, akik ezt felismerték, odafordultak, szellemi radarkészüléküket beállították, hogy minél többet vegyenek ebből a pneumatoszféra-ból. Magukba fogadják a szellem fényét, erejét, áttűzsednek tőle, és tündöklő, ragyogó, dinamikus életlé lesznek. Ez azonban már másodlagos dolog. Akkor gondolkozunk biblikusán erről a titokról, ha ezt a sorrendiséget sohasem tévesztjük el.

Ha ez így van, akkor mindjárt felvetődik az a kérdés, hogy hol kezdjem a dolgot? Tudok-e közvetlen

kapcsolatot teremteni a pneumatoszférával, vagy pedig közvetítőkre van szükségem? Ez izgalmas kérdés, ennek szemébe kell nézni. Most nem részletezem ezt a problémát, csak megadom rá a hármas feleletet, amire eddigi kutatásaimban eljutottam.

Az a meggyőződésem, hogy először közvetítőkre van szükségünk. Először egy olyan prófétára, bizonyítgatóra, apostolra, evangélistára, gurura (ha hinduk vagyunk) van szükségünk, aki telítődött már a pneumatoszféra erőivel.

A második tétel: Ha jól végzik a szolgálatukat ezek a közvetítők, akkor arra törekszenek, hogy mielőbb feleslegessé legyenek. Mert a második állomás: közvetlen kapcsolatba kerülni a pneumatoszférával. Tehát a jó szolga feleslegessé teszi önmagát.

A harmadik igazság: Akik közvetlenül kapcsolatba kerültek a pneumatoszférával, azok keresik egymással a kapcsolatot, és baráti, testvéri csoportokba tömörülnek, külön „eklézsia” lesznek, külön embertípus lesznek ebben az életben. Nem elkülönülő emberek, hanem egymással szoros közösséget kereső, egymást erősítő csoporttá lesznek a többiek iránti szolgálataik eredményesebb végzése érdekében. Ezekről mondja Jézus: „Ti vagytok a világ világossága, ti vagytok a földnek savai.”

Idáig elméleti dolgokat mondtam, a továbbiakban szeretnék gyakorlati dolgot mondani. Szeretnék ízelítőt adni abból, hogy milyen az, amikor valaki hatást vesz a pneumatoszférából, telítődik, és más ember lesz, mint akik körülötte élnek. Ennek a szemléltetésére elmondok most valamit, életemnek egyik felejthetetlen irodalmi és színházi élményét. Olvastam is, az Egyetemi Színpadon a diákok elő is adták ezt a színdarabot. Németül *Die Schuldlosen* a címe, magyarra *Bünteleneknek fordították*. Nem mesélem el az egészet, csak azt, ami ide tartozik.

Arról van szó, hogy egy zsarnoki hatalomban, egy olyan országban, ahol kegyetlen diktatúra van, egy forradalmi csoport meg akarja ölni a kormányzót, de nem sikerül. A merénylők szanaszét futnak, egyet azonban a rendőrség elfog, és szeretné kivenni belőle társainak a nevét. Nem árulja el. Erre a kormányzónak az a pokoli ötlete támad, hogy a rendőrök csak úgy találomra összefognak az utcán nyolc-tíz embert – ezek a „büntelenek” –, és összezárják őket ezzel az egy forradalmárral. Azt mondják nekik: „Uraim, ebből a börtönből addig ki nem jönnek, amíg el nem intézik ezt a problémát. Tessék kiszedni ebből az emberből, hogy kik voltak a

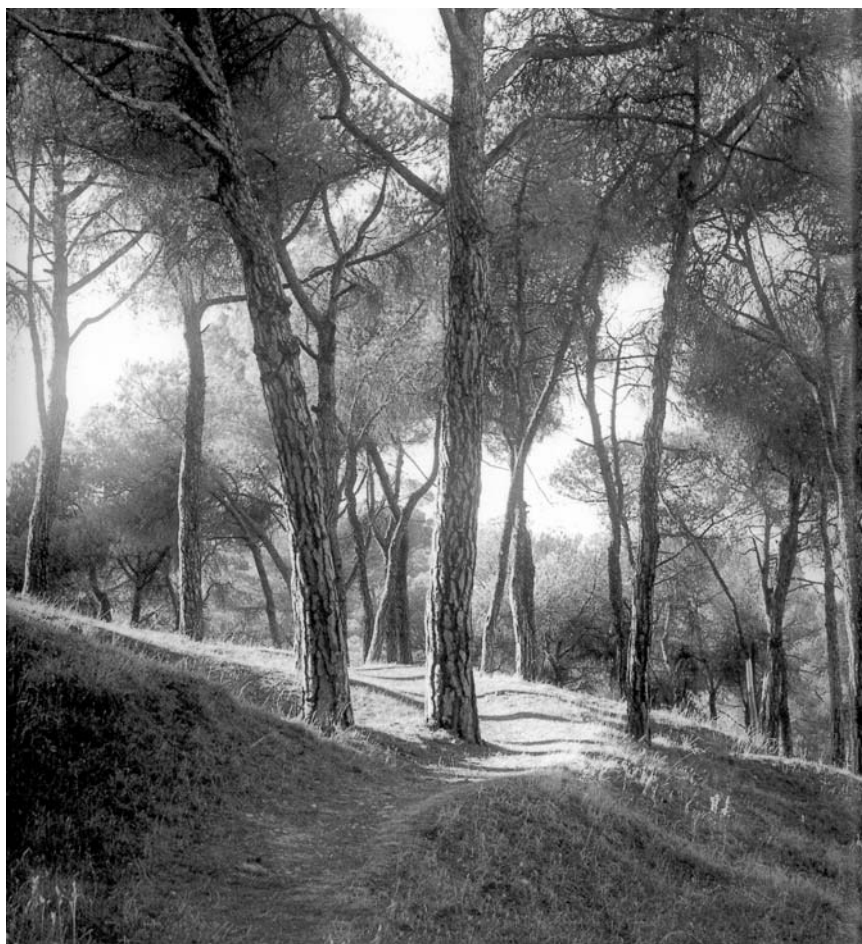
társai. Mihelyt elárulja a társait, azonnal nyílik az ajtó, és mehet ki-ki a dolgozóira.” Ebben a kínos helyzetben kezdődik el a beszélgetés az egybezártak között. A „büntelenek” egyre ingerültebbek lesznek: „Mondd meg, hogy kik voltak!” Nem mondja. Egyre emelkedik az indulat. Kezdenek kiabálni: „Értsd meg, hogy nekünk jogunk van élni! Hogy jössz te ahhoz, hogy miattad ne éljünk?” Ez a nyolc-tíz ember, diák, diplomata, bankár, szállodatulajdonos, sofőr, paraszt, mindegyik kiabál ezzel a forradalmárral. A paraszt azt mondja: „Értsd meg, ott van a kecském, fejni kellene!” A szállodatulajdonos azt mondja: „Külföldi vendégeket várok, nekem ott kell lennem. Mondd már!” A lényeg az, hogy „jogunk van élni”. És nem mondja.

Rövidre fogva: a büntelenek a végén megölik ezt az embert, mert – és itt a színdarabnak van egy nagyon finom tétele – ha nekem jogom van élni, akkor jogom van téged megölni is, ha te nem engedsz engem élni. De most nem ez a lényeg. Miközben vitáznak, mond ez a forradalmár valamit, ami a szívében, a fülemben cseng, és mindhalálig a fülemben fog csengeni. Amikor kiabálnak vele, hogy mondd már, kik a társaid, nekünk jogunk van élni! – akkor csendesen azt mondja ez a forradalmár:

„Igen, nektek jogotok van élni, nekem pedig jogom van meghalni, és nem vehetitek el tőlem ezt a jogot.” A következő mondata az, hogy ez az emberi élet önmagában olyan irtózatossan üres, olyan undorító, hogy emberi életünket csak valami „szép halállal” lehet jóvátenni!

Gondoljátok meg ezt a mondatot! A „vájtfüllűek” érzik, hogy ez nem tiszta keresztyén beszéd. Igaz. De valami csodálatos nagy igazság van benne. Az élet önmagában üres, de a legtöbb ember ezt az üres életet képviseli. Nekem jogom van élni, jogom van a kecskét fejni, jogom van a külföldi vendégeket fogadni, jogom van... Mire van jogom? Hogy önmagamot megéljem. De hát élet ez? Önmagamot élni, a magam kis üzleteit bonyolítani, a magam kis dicsőségét fényezni: ez élet? Mennyire igaza van ennek a forradalmárnak: olyan undorítóan üres, tartalmatlan az öncélú, csak magáért való élet, hogy azt csak valami szép halállal lehet jóvátenni.

Itt van két csoport. A „többiek” azok, akiket eddig még nem érintett meg a szellem, akiket a pneumatoszférából nem érintett semmi, vagy ha igen, nem vették komolyan. Ilyen az az ember, aki háttal áll a pneumatoszféranak: az életem a legfőbb érték, s aki utamban van, az a legfőbb ellenség. A forradalmár a másik tí-

pus, aki ezt mondja: jogom van meghalni. Nem vehetitek el tőlem azt a jogot, hogy ezt a rettenetesen üres életet valami szép halállal meg ne szenteljem. Nem így mondja, de mondhatná így is. Ilyen félelmetes a dolog.

Az a bizonyos pneumatoszféra valóban a magasabb rendű felé segít, de aki egy kicsit érti már ennek a pneumatoszféranak a titkait, az tudja, hogy a magasabb rendű élet felé halálra vezet az út. És nem kell esetleg ilyen látványos nagy halálra gondolni, ahogyan meggyilkolták ezt a forradalmárt, és így mártírt csináltak belőle. Rendszerint nem kerül sor nagy halálra. Elég a kis halál is, de az a különös a dologban, hogy a kis halál sokszor nehezebb, mint a nagy mártírium. Azt hiszem, ezt a mai napot is lehetne így lezárni: ez a mai nap is olyan üres volt, olyan ideges, olyan zaklatott, olyan tartalmatlan, hogy valami szép halállal kellene befejezni ezt a mai napot. Ezt szoktam mondani típus-esetnek: ezt a szelet „csokoládét” nem nekem kellene megennem, hanem oda kellene adnom valakinek. Valamiféle „kis halállal” bearanyozni ezt a különben sivár napot, amelyben tülekedtünk és idegeskedtünk. Ami természetből, testből fogva van, ami e világ törvénye szerint van, az a nem-élet. Ezt valamilyen szép halállal lehet csak az élet színvonalára emelni.

Íme, egy kis ízelítő a pneumatoszférából. Jézus ezt így mondotta: „Aki meg akarja tartani az életét, elveszti azt, aki pedig elveszti az életét,

megtalálja azt.” Ennél a forradalmárnál figyeljünk fel arra is, hogy ő nem a vallás csatornáin át kapta az ösztönzést. Ez a forradalmár valahol, valakik közt felismerte a zsarnokság, az erőszak embertelenségét. És felismert egy nagyszerű gondolatot: a szabadság eszméjét, és azt, hogy ezért érdemes harcolni, és érdemes az életét is odaadni. Nem beszél Istenről ez az ember, de el kell jutnunk oda, hogy Isten Szelleme van ebben az emberben. Kigyulladt a fáklya, a szellem lángot fogott, és íme: Isten igazságában jár ez az ember. Nem olcsóbb a dolog. Hazugság, vallásoskodás, ál-szentség, tévedés az, hogyha valaki olcsóbban akarja megúszni az életet. Itt van a nagy döntés, hogy emberi életet akarsz-e élni? Igaz emberi életet nem lehet úgy élni, hogy nekem jogom van az élethez, tehát mindenki pusztuljon, aki utamban van. Emberi életet élni csak emberen túli erők segítségével lehet. A pneumatoszféra felé forduló tekintettel lehet igaz emberi életet élni. És onnét mindig ilyen hatások jönnek: halálra át jutsz magasabb rendű életre.

Sejtitek, érzitek, hogy közeledünk a golgotai kereszthez? Még nem vagyunk ott, de arrafelé vezet az utunk. És nem árt néha innét, a káosz felől elindulva megérkezni a golgotai kereszthez. Hogyha a pneumatoszféra titkait vizsgáljuk, akkor egyszer csak valami különös új fényben ragyog Jézus Krisztus keresztye. Mert ő volt az, aki igazán leleplezte, hogy milyen undorító, milyen gyilkos, milyen kö-

nyörtelen az élet, és ő volt az, aki egy csodálatosan szép halállal jóvátette a mi ember-életünknek minden szégyenletességét. De nem ám azért, hogy mi aztán gyönyörködjünk az ő halálában, és imádjuk őt változatlanul maradt régi mivoltunkban, hanem hogy a nyomdokaiba lépünk, és a napenkénti kis halálokkal valamennyire jóvátégyük saját életünk szégyenét. Ne bénítsuk meg ennek a gondolatnak az erejét dogmatikai ellenvetésekkel. Arról van itt szó, amit Pál így mondott: „Krisztussal együtt megfeszítettem...”

Eddig tulajdonképpen csak kettőt léptünk a Bibliában. Megértettük, hogy Isten Szelleme lebeg a minden-ség felett. Az volt az egyik lépés, hogy felfedeztük a pneumatoszféra-t. A második lépés az volt, hogy a „legyen világosság” igazságát is megértettük. Amiként az őskáosz felett felragyogtatta Isten a világosságot, a mi szívünkben is világosságot akar gyújtani. És a világosság lényege az, hogy amit a test és vér diktál, követel, kiharcol magának, az önmagában sivár, üres. Amikor a szellem megéri és betagozza életünket a szeretet és az áldozat vonalán valamilyen magasabb összefüggésébe, akkor kezdődik az igazi élet.

(Az előző, illetve mostani számunkban közzölt részlet folytatása olvasható a Szerző azonos című könyvecskéjében, amely megrendelhető a Somhegyi Kiadótól: 2481 Velenye, Gárdonyi u. 40. – Tel.: 22/472-174)

Hartmut Meesmann

Isten egyszerre haragos és irgalmas?

Eltérő istenképek a Bibliában – vita a teológusok között

Eleven vita zajlott le nem rég Mainzban a dogmatikát és a szentírás-magyarozatot művelő teológusok között. Mindenesetre a tudósok kevésbé vitáztak a konferencia tulajdonképpeni témájáról, vagyis arról, vajon a keresztyén Isten az irgalom, a jóság, az emberbarátság Istene-e, vagy pedig inkább a harag és az ítélet Istene, vagy talán a kettő egyszerre. Sokkal inkább azon vitáztak, hogy az eltérő hitbeli tapasztalatok alapján lehet-e egyáltalán valami megbízhatót és meggyőzőt mondani arról, hogy Isten milyen „önmagában”, hogyan ragadható meg az ő „lényege”.

Ennek a vitának az alapja egy egzisztenciális kérdés: Milyen Istenben higgyünk, vagy szabad hinnünk? A „jó” és „irgalmas” Istenben? Vagy a „haragos” és „igazságos” Istenben, aki „eljön ítélni eleveneket és holtakat”, ahogyan az egyház hagyományos hitvallása mondja?

És ha a kettő együtt érvényes – mit jelent akkor ez az egyetlen Istenbe vetett hit szempontjából? Képes-e egy irgalmas Isten arra, hogy egyúttal meg is büntesse, sőt talán kárhozatba taszítsa a „bűnösöket”? Hogy ez a kérdés egyáltalán fölvetődik, azzal függ össze, hogy a haragzó Isten mára már kiszolgált – ami sok teológusnak és egyházi vezetőnek egyáltalán nincs inyére.

Mit mondanak tehát az exegeták, akik az Ó-és az Újszövetség írásait magyarázzák? Egyek abban, hogy a Biblia sokféle, részben egymásnak ellentmondó kijelentést tesz Istenről: az irgalmas Isten éppúgy előfordul benne, mint a haragos Isten. Ezen nem kell különösebben csodálkozni, mert a Biblia az emberek Istenről szerzett hitbeli tapasztalatait meséli el, márpedig minden ember a maga teljesen személyes módján tapasztalja meg Istent – feltéve, hogy egyáltalán megtapasztalja. Így aztán az Ó- és Újszövetségben kényszerűen sokféle

istenkép található. „E képek egyikét sem szabad abszolutizálni, különben valamilyen bálványképnek ülünk fel”, figyelmeztet Walter Groß tübingeni ószövetséges.

A szentírás-magyarázók egyetértenek abban, hogy ha szemügyre vesszük a Biblia tanúságtételeit, akkor a haragvó Istent nem lehet egyszerűen letagadni. Csak az Ószövetségben 375 alkalommal esik szó Isten haragjáról, az Újszövetségben pedig inkább az ítélő Istenre esik a kijelentések súlypontja, mint az irgalmas Istenre. Az Ószövetségben többnyire politikai összefüggésben esik szó Isten haragjáról: Isten haragszik az emberek igazságtalansága miatt, s az ártatlan áldozatok pártjára áll. De Isten akkor is haragos, ha megkérdőjelezi kizárólagossági igényét, és haragja olykor még ártatlanokat is ér. Legalábbis így élték meg ezt az akkori emberek, így fejezték ki Istenbe vetett hitüket.

Egyidejűleg azonban szó esik egy gondoskodó, jóságos és közeli Istenről is, arról az Istenről, aki irgalomban gazdag. Sőt, ennek az istenképnek nagyobb súlya is van – amint ebben szintén megegyeztek az exegeták –, mivel Isten – szerintük – csak akkor haragszik, amikor Izrael népének engedetlen viselkedésére reagál. „Ennek a haragnak a fundamentuma azonban mindig Isten végtelen szeretete népe iránt”, ahogyan Ruth Sclarick luzerni ószövetséges fogalmaz.

A bibliai istenképek a korabeli emberek reményéről és vágyakozásáról mesélnek; nem azt mondják el, és nem is mondhatják el, milyen Isten ténylegesen. Az akkori emberek azt várták Istentől, hogy megszabadítja őket szociális és egzisztenciális bajaikból. Olyan Istenben hittek, aki beavatkozik a történelemben, népük történelmébe éppúgy, mint személyes életük menetébe. Így aztán éppenséggel egy haragos Istenről szereztek tapasztalatot.

A szentírás-magyarázók végeredménye: A Bibliában sok, egymástól eltérő istenkép van; ezek egyikét sem szabad abszolutizálni, mintha az lenne az egyetlen igazi és helyes, főként azért nem, mert mindezek csak „emberi” képek, és nem képesek ténylegesen megragadni Isten lényegét. Isten végső soron titokzatos Isten marad, s az ember számára nem marad más, mint abban reménykedni, hogy maga Isten fogja megadni ezen el-lentmondások végső szintézisét.

Mindenesetre ez az összefoglalás ellenkezésre ingerli a dogmatikusokat. Ők ragaszkodnak ahhoz, hogy szabad, sőt kell is kijelentéseket tennünk „Isten lényegéről”; „fogalmilag pontosan meg akarják határozni” Istent, és nem akarják, hogy tetszőleges, szubjektív képek sokféleségének essen áldozatul. A dogmatikusok ezért kiértékelik a bibliai hitvallások sokféleségét, és megpróbálják rendszerbe foglalni őket. „Ha úgy véljük, hogy Istenről végül már semmit nem mondhatunk, ha már csak a rejtőző Istenről beszélünk, akkor a homályt bálványozzuk”, tartja az Essenben tanító katolikus dogmatikus, Ralf Miggelbrink, aki figyelmet keltett A haragos Isten c. könyvével. „Tekintettel a hitbéli kijelentések bibliai sokféleségére, hogyan lehetünk még biztosak abban, hogy ugyanarról az Istenről beszélünk?” – kérdezi a mainzi Günter Kruck, és szintén „Isten egységének” keresését veszi védelmébe.

A dogmatikusok számára világos: Isten mindig haragos Isten is, ítélő Isten is, még ha „Isten igazságosságát körülöleli is irgalmassága”, ahogyan Miggelbrink mondja. Aki csak „a szeretet Istenét” prédikálja, az – te-

kintettel a világ igazságtalanságaira – naiv ember, és ártalmatlan színben tünteti fel a keresztyény Istent, ahogyan ő a Biblia lapjain megszólal, véli a rendszeres teológia mainzi oktatója, az evangélikus Walter Dietz. Számára a harag és az irgalom annak az Istennek a tulajdonságai, aki igazságosságot akar. Katolikus kollégája, Leonhard Hell azt mondja: „Az Újszövetség többször beszél az ítélő Istenről, mint az irgalom Istenéről! E mellett a tény mellett nem lehet egyszerűen elmenni.”

De hová vezet az, ha az istenfogalom egységességére törekszünk? Akkor egy „irgalmas-haragos Istenről” fogunk beszélni, ahogyan például a passauai ószövetséges, Ludger Schwienhorst-Schönberger tette. De mit nyerünk ezzel a formulával? Alig valamit. Akkor akár azt is megtehetjük, hogy meghagyjuk egyszerűen egymás mellett a képek sokféleségét, amint Walter Groß derekasan ragaszkodott ehhez a vita során. Minek akkor még a dogmatika? Talán többet érnek a fogalmak, mint a képek? Nem! Főként azért nem, mert ahogy az ószövetséges Norbert Lohfink bírálata fogalmazott, nem engedhető meg, hogy az isteni ítélet képének – amely Isten sok képe közül csak az egyik – akkora súlyt tulajdonítsunk, hogy egy egész dogmatikát építsünk fel rá. Így hát ebben a kérdésben a mainzi disputa végén sem értettek egyet az exegeták és a dogmatikusok.

Egy másik fontos kérdés azonban egyáltalán nem került szóba a konferencián: *Miért van az, hogy sok mai ember szinte csak a haragos, ítélő Istenről szerez tudomást? Vajon a hit bibliai tapasztalatait ilyen egyszerűen alkalmazni lehet a mai emberre? Az evolúciós világképben felnőtt modern ember már nem képes ilyen egyszerűen és naivan hinni abban a Teremtőben, aki még mindig aktívan belenyúl az emberi történelemben, azaz haragosan és/vagy irgalmasan cselekszik. Vajon lehetséges-e még ma olyan egyszerű, „hasonló-nem hasonló” módon követni bizonyos hitbéli tapasztalatokat, amelyek a bibliai ember számára magától értetődőek voltak, ahogyan azt a teológusok mondják?*

A „berlini fal” esetét abban az időben keresztyények és teológusok egyaránt Isten hatékony beavatkozásaként értelmezték – teljesen hasonlóan ahhoz, ahogyan az Ószövetségben olvashatunk ezzel összevethető eseményekről. Sok más istenhívő számára ez furcsa, követhetetlen istenelképzelés. Éppen ez a helyzet akkor, amikor buzgó keresztyények egy haragos Isten büntető cselekvéseként értelmezik az AIDS-betegséget. Ma már nem beszélhetünk ilyen naivan Istenről. De annak az „irgalmas Istennek” a képe, aki az ember forró könyörgése nyomán jóra fordítja sorsát, szintén naivnak és bizarrnak bizonyul sok mai ember számára, tekintettel az élet vak véletleneire és igazságtalanságaira.

Nem! Isten ma sok ember tapasztalata alól kivonja magát. Ténylegesen felmérhetetlené vált. Ugyanakkor azonban sok ember életében megmaradt a remény és a bizalom. A fogalmak azonban elhalványulnak, üressé váltak, nincs már mögöttük tapasztalat: sem „Isten haragjának”, sem „Isten irgalmának” tapasztalata. Tapasztalatként csak a homályos, megfoghatatlan, titokzatos Isten marad meg, akiről alig lehet mit mondani. Ez az oka annak, hogy sok ember már nem „személynek”, nem „Te”-nek éli meg Istent. „A régiek Istene” válságban van. *Úgy tűnik, ez korunk tulajdonképpeni kihívása.*

Forrás: Publik-Forum, 2004/4